

SYSTÉM VELENÍ HLAVŇOVÉMU DĚLOSTŘELECTVU V RÁMCI SVAZKU

Podplukovník Oldřich Dukát

Přes nesporný význam raketových jaderných zbraní a mohunosti jejich palby zůstává hlavně dělostřelectvo nadále hlavní palebnou silou vševojskových jednotek a útvarů, poněvadž je s to zabezpečit jednotkám maximální palebnou podporu plynule s různou intenzitou palby a těsnou součinností palby a pohybu.

Palba hlavně dělostřelectva se stala rozhodujícím faktorem vševojskového boje na stupni do divize v to. Hlavním stupněm velení, který plánuje použití hlavně dělostřelectva je tedy štáb dělostřelectva divize, v jehož kompetenci je vytvořit podklady pro vedení palby i rozdělit úkoly dělostřelectva. Štáb dělostřelectva armády zpravidla jen ukazuje na hlavní úkoly dělostřelectva, slaďuje činnost dělostřelectva divizí co do času a prostoru, organizuje využití průzkumných prostředků ve prospěch dělostřelectva a plánuje činnost protitankové zálohy. Ostatní úkoly spojené s přípravou bojové činnosti hlavně dělostřelectva řeší v celém komplexu štáby dělostřelectva divizí, útvarů a jednotek.

Současné způsoby bojové činnosti vyžadují růst iniciativy, aktivity a samostatnosti všech dělostřelectkových velitelů. Z hlediska možnosti a počtů dělostřelectva není možné umlčovat nepřítele před celou sestavou útočících pluků a divizí prvního sledu. Je proto nutné volit postřelované úseky v duchu zámyslu vševojskového velitele a vytvářet předpoklady k pronikání vševojskových jednotek mezerami, obcházení odporů a vyjití do boků a týlu nepřítele.

Rozmach operace a boje, rozptýlení nepřítele na větších prostorech i palebné možnosti a normy posílení hlavně dělostřelectva ovlivňují i způsob řízení palby dělostřelectva. Nejčastějšími palbami budou baterijní a oddílové úseky, méně častá budou soustředění palby několika oddílů a celkem řídké bude hromadění palby v divizi.

Hlavní palebné úkoly plní rakety s jadernou a chemickou náplní. Ostatní palebné úkoly plní hlavně dělostřelectvo, které musí zabezpečit zejména umlčení cílů v těsném dotyku a bezprostřední palebnou podporu jednotek.

Současné podmínky umožňují podporovat každý pluk prvního sledu hodnotou asi jednoho dělostřelectkového oddílu a v podřízenosti velitele divize ponechat až dva dělostřelectkové oddíly, v závislosti na možnostech posilování.

Tato situace a podmínky použití hlavně dělostřelectva vyžadují od velitelů a štábů uvedených stupňů zvýšenou pozornost, tvůrčí přístup a nové formy práce k neefektivnějšímu využití dělostřelectva.

Úkoly náčelníka dělostřelectva a jeho štábu při velení a řízení palby

Nové úkoly štábu dělostřelectva svazku v podmínkách soudobého boje vedou často k podceňování úlohy a významu hlavně dělostřelectva i v těchto štábech. To se často projevuje v plánování, řízení činnosti dělostřelectva v průběhu boje i v organizaci a systému velení.

Operační umění a taktika

Při řízení palby dělostřelectva během boje je náčelník dělostřelectva povinen:

- znát situaci a nepřetržitě sledovat rozmístění a činnost vlastních vojsk, sousedů a nepřítele;
- podle situace se rozhodnout pro palbu podle úkolů, které dostal od vševojskového velitele, nebo i z vlastní iniciativy;
- včas stanovit palebné úkoly podřízeným;
- hlásit vševojskovému veliteli splnění palebných úkolů a navrhopat další použití dělostřelectva;
- kontrolovat plnění palebných úkolů podřízenými.

Tyto povinnosti náčelníka dělostřelectva vševojskového svazku vůči hlavnímu dělostřelectvu jsou základní i v soudobém boji, kdy se sice změnilo pojetí a způsob plnění úkolů dělostřelectvem, jejich obsah však zůstává stejný s hlavním cílem **přímo podporovat boj prvosledových jednotek a útvarů.**

Tyto povinnosti nesmí přenášet náčelník dělostřelectva a jeho štáb na podřízené nebo je opomíjet. I když široká pásma činnosti a útoky na směrech (kdy hromadění palby bude výjimkou) vyžadují značně centralizovat velení a stále zvyšovat iniciativu především velitelů oddílů, bude nutné soustřeďovat palbu několika oddílů, zvláště na směr hlavního úderu divize, při zasazování druhého sledu, odrážení nepřátelských protiztečí apod. a to oddílů přidělených pro podporu prvosledových pluků nebo spolu s divizní dělostřeleckou skupinou.

Časové normy, stanovené náčelníku dělostřelectva k předání povelu od okamžiku zjištění cíle až do pohotovosti dělostřelectva k palbě (maximálně za 6,5 minuty), jsou dalším důkazem nutnosti promyšleného systému velení a spolehlivého spojení, které by umožnilo předat povel bez nejmenších časových ztrát.

Nemůžeme podceňovat ani úkoly náčelníka dělostřelectva při řízení manévru. Složitá, rychle se měnící situace bude vyžadovat účelné a včasné přemístění, popřípadě přeskupení dělostřelectva, které zvláště ve střetném boji a střetném sražení bude hrát rozhodující úlohu pro včasné rozvinutí a zahájení palby, v čemž musíme nepřítele předejít a zabezpečit zasazení hlavních sil.

Úspěšně velet dělostřelectvu předpokládá správně chápat situaci, předvídat možné změny v ní a vysokou operativnost v práci dělostřeleckých velitelů a štábů. To vyžaduje také úzkou součinnost s vševojskovým štábem, zvláště operačním oddělením a náčelníkem průzkumu ve štábu svazku a s velitelem vševojskového útvaru na stupni útvar, pochopit zámysl velitele svazku (útvaru) a jeho rozhodnutí a v jeho duchu řídit činnost dělostřelectva, ovlivňovat manévr, uskupení a řízení palby.

Úzká součinnost s oddělením vševojskového štábu zvláště při vedení boje umožňuje včas reagovat na případné změny situace proti původnímu rozhodnutí. Nebude nic platné, splní-li dělostřelectvo časově i prostorově původní rozkaz pro rozvinutí, rozvinou-li se vzhledem k činnosti nepřítele nebo jiným nepředvídaným okolnostem — vševojskové útvary v jiném čase nebo na jiném směru a tato změna nepronikne včas k dělostřeleckým velitelům a štábům.

Povinnost udržovat součinnost a vzájemně se informovat je samozřejmě oboustranná, jak ze strany dělostřeleckých velitelů a štábů, tak vševojskového štábu svazku (útvaru).

I když tyto zásady jsou samozřejmé, v řadě případů v praxi jsou opomíjeny a často jsou příčinou nesplnění úkolu vševojskové nebo dělostřelecké jednotky nebo štábu.

Nepřetržitost velení se zabezpečuje **spolehlivým spojením** s podřízenými a nadřízenými dělostřeleckými veliteli, rychlým přenesením řízení palby a manévru dělostřelectva z jednoho místa velení na druhé, včasným přemísťováním míst velení v průběhu boje, včasným hlášením zdola nahoru a neustálým informováním shora dolů o situaci.

Spolehlivé spojení po technické stránce však nezabezpečí splnění těchto požadavků, neodpovídá-li jeho organizace a systém takticko-technickým možnostem spojovacích prostředků a požadavkům velení. Správná organizace spojení musí umožnit změny v systému velení a uskupení dělostřelectva tak, jak to vyžaduje situace. To předpokládá předvídat při plánování a organizaci spojení různé varianty použití dělostřelectva i rozmístění míst velení. Vzhledem k předvídanému druhu boje, vývinu situace a uskupení dělostřelectva je třeba uvážit nejvýhodnější systém velení a tomu odpovídající organizaci spojení. Formy a způsob použití dělostřelectva budou různé. Proto i systém spojení musíme řešit variantně, s možností pružně jej přizpůsobovat vzniklé situaci a požadavkům nejúspěšnějšího splnění úkolu.

Uskupení dělostřelectva

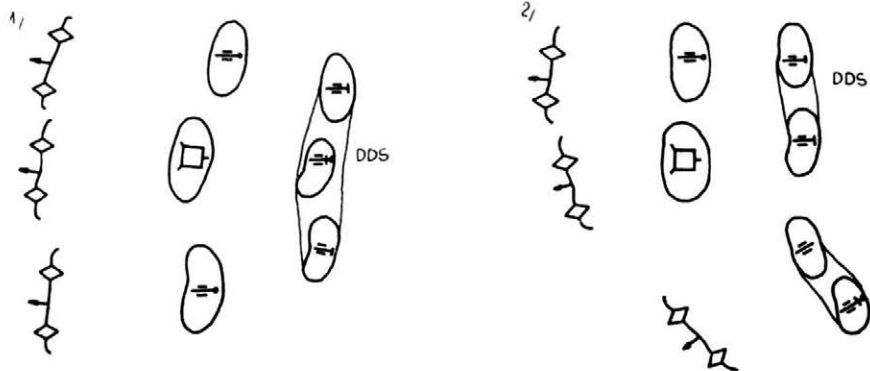
Zvýšená samostatnost vševojskových útvarů i jednotek, rozvíjení útoku na směrech i při nižších počtech hlavněho dělostřelectva vyžaduje uskupovat dělostřelectvo daleko pružněji, vždy podle konkrétní situace.

K řešení této otázky předpokládáme tuto organizaci dělostřelectva motostřelecké divize: dělostřelecký pluk o třech oddílech (z toho dva houfnicové a jeden těžký houfnicový oddíl), samostatný raketometný oddíl, protitankový oddíl a tyto varianty posílení divize armádním dělostřelectvem:

- kanónová dělostřelecká brigáda (bez dvou oddílů, tedy štáb a dva kanónové oddíly);
- dva kanónové oddíly (jeden kanónový oddíl);
- bez posílení.

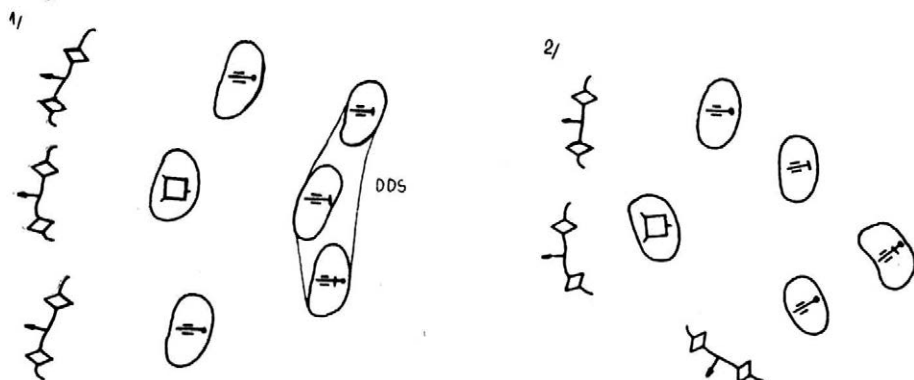
Jaké jsou za těchto předpokladů možné varianty uskupení dělostřelectva při útoku motostřelecké divize v prvním sledu armády, se třemi pluky v prvním sledu (2 msp a 1 tp):

Varianta a)

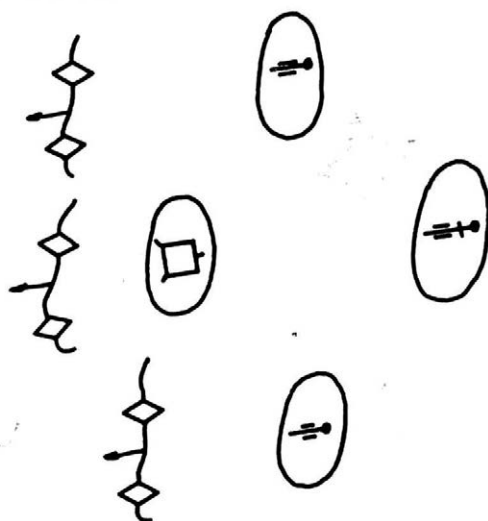
Houfnicové oddíly organického dělostřeleckého pluku a raketometný oddíl jsou přiděleny prvosledovým plukům. Štáb kanónové dělostřelecké brigády a dva kanónové oddíly tvoří v obou případech divizní dělostřeleckou skupinu. Těžký houfnicový oddíl je v prvním případě zařazen do DDS, v druhém případě tvoří spolu s houfnicovým oddílem plukovní dělostřeleckou skupinu u pluku, který působí na samostatném směru. Velitelem PDS může být velitel dělostřeleckého pluku nebo výjimečně jeden z velitelů oddílů.

Varianta b)

Přidělení houfnicových oddílů organického dělostřeleckého pluku a raketometného oddílu je obdobné jako při variantě a). V případě posílení divize dvěma kanónovými oddíly může z nich být vytvořena divizní dělostřelecká skupina buď společně s těžkým houfnicovým oddílem nebo bez něho, nebo mohou být kanónové oddíly v přímé podřízenosti náčelníka dělostřelectva. Štáb dělostřeleckého pluku by plnil úkoly velitele DDS. Při posílení divize jedním kanónovým oddílem je výhodné ponechat tento oddíl a těžký houfnicový oddíl v přímé podřízenosti náčelníka dělostřelectva divize.

Varianta c)

Houfnicové oddíly a raketometný oddíl přidělit prvosledovým plukům, těžký houfnicový oddíl ponechat v přímé podřízenosti náčelníka dělostřelectva divize.

Uvedené varianty jsou pouze možným řešením a nevycerpávají všechny možnosti, vyplývající ze situace a uskupení nepřítele, rozhodnutí velitele divize, rozhodnutí o použití jaderných úderů a prostoru rozmístění oddílů vojenských raket.

Systém velení

Systém velení hlavního dělostřelectvu musí vytvářet nejvýhodnější podmínky ke splnění úkolu, zabezpečovat co nejrychlejší a spolehlivé pronikání rozkazů a hlášení, umožňovat pružné přizpůsobení situaci, řídit palbu a manévry.

Dělostřelectvu, přidělenému tankovým plukům velí velitel tankového pluku prostřednictvím velitele přidělené jednotky. U motostřeleckého pluku může řídit přidělené dělostřelectvo (není-li vytvořena dělostřelecká skupina) náčelník dělostřelectva pluku, bude-li k tomu účelu vybaven nezbytnými prostředky, zejména spojovacími, z počtu motostřeleckého pluku. Toto řešení však bude výjimečné vzhledem k povinnostem náčelníka dělostřelectva vůči organickému dělostřelectvu pluku, službě dělostřeleckého vyzbrojování a jeho zabezpečení jak osobami, tak spojovacími prostředky.

Náčelník dělostřelectva divize musí udržovat nepřetržité spojení s oddíly, přidělenými prvosledovým plukům, znát jejich situaci, řídit jejich manévry pohybem a v některých případech i palbu.

Je-li divize posílena štábem brigády se dvěma oddíly, bude výhodné vytvořit z tohoto štábu štáb divizní dělostřelecké skupiny. Do této skupiny můžeme zařadit i jeden z oddílů organického dělostřeleckého pluku.

Při variantě posílení divize pouze oddíly kanónové dělostřelecké brigády bez štábu, bude z hlediska velení nejvýhodnější ponechat tyto oddíly v přímé podřízenosti náčelníka dělostřelectva divize a nevytvářet skupinu, zvláště v případě, kdy bude nutné vést oddíly na směrech za jednotlivými prvosledovými pluky. V tomto případě by velitel skupiny nemohl centralizovat ani řídit palbu jednotlivých oddílů, poněvadž by neobsáhl pozorováním jednotlivé oddělené směry. Určovat velitele oddílů velitelem skupiny je nereálné, poněvadž k tomu nemá dostatečně silný štáb ani spojovací prostředky. Divizní dělostřeleckou skupinu bude výhodné vytvářet tehdy, bude-li mít možnost působit do pásma alespoň dvou prvosledových pluků a bude ji možno vytvořit ze tří oddílů. Je-li jedním z nich oddíl organického dělostřeleckého pluku a není-li k dispozici štáb dělostřelecké brigády, pak štáb skupiny vytvoříme ze štábu dělostřeleckého pluku.

K řízení palby dělostřelectva využíváme pozorovatelů podél komunikací a pohyblivých obrněných pozorovatelů. Poněvadž bojová činnost se bude rozvíjet převážně podél komunikací, nebude možné obsazovat pozorovatelnou na dominantách daleko od komunikací, což by vedlo k opožďování pohotovosti dělostřelectva. Zprávy a podklady pro řízení palby z ostatních částí útočného pásma získáme vysláním dělostřeleckých pozorovatelů do sestavy vševojskových jednotek, především velitelů baterií.

Na stupni divize je hlavním místem velení velitelské stanoviště. Náčelník dělostřelectva divize bude zaujímat pozorovatelnou jen tehdy, bude-li předsunuté velitelské stanoviště divize rozvíjet divizní pozorovatelnou. Ve většině případů se bude přesunovat v sestavě velitelského stanoviště (nebo předsunutého velitel-

ského stanoviště) i s většinou svých prostředků. Podklady pro řízení palby získává náčelník dělostřelectva od dělostřeleckých velitelů, zaujímajících pozorovatelný podél komunikací, od vševojskového průzkumu a od svých průzkumných prostředků.

Z variant uskupení vyplývá, že v řadě případů po přidělení oddílů organického pluku prvosledovým plukům nebo jejich zařazením do DDS zůstává volný **štáb organického dělostřeleckého pluku**.

Jak nejvýhodněji využít tohoto štábu?

Velitelé a štábu pluku zůstává i po přidělení oddílů prvosledovým plukům povinnost materiálního, technického, zdravotnického zabezpečení oddílů. Musí proto znát situaci a rozmístění oddílů, stav jejich zásob, zásobovat je a organizovat všechny druhy zabezpečení. Pro značné vzdálenosti bude výhodné posílit týly oddílů především dopravními prostředky a částí zásob na úkor týlu pluku a odběr řešit v některých případech prostředky oddílů přímo z výdejních míst divize.

Pro využití operačního štábu dělostřeleckého pluku platí zásada posílit jím štáb dělostřelectva divize. O praktickém uplatňování této zásady jsou však různé představy, které v řadě případů nejsou pomocí, ale přítěží jak pro štáb pluku, tak pro štáb dělostřelectva divize. V řadě případů pak dochází spíše ke zhoršení než ke zkvalitnění systému velení.

Nejúčelnější je použít štáb dělostřeleckého pluku k vytvoření skupiny pro řízení hlavního dělostřelectva, k čemuž má většina příslušníků štábu pluku po odborné stránce dobré předpoklady.

Správně využívat tuto skupinu však předpokládá i vhodně volit její složení, zabezpečit ji dopravními a spojovacími prostředky, uvážení ji rozmístit a sladit s celkovým systémem práce štábu dělostřelectva divize.

Ve snaze nerozdělovat štáb pluku přenášíme někdy úkol této skupiny na celý štáb pluku, který se přemísťuje s jedním oddílem s úkolem velet i ostatním oddílům, přiděleným prvosledovým plukům, s nimiž štáb dělostřelectva divize udržuje rovněž spojení. To vede k dublování velení a zdvojování spojovacích prostředků u oddílů. Štáb pluku, který je odtržen od náčelníka dělostřelectva, nezná podrobně neustále se měnící situaci v celém pásmu a nemůže být ani průběžně informován o rozhodnutích velitele divize. Nemůže proto ani odpovědně řídit palbu a manévr hlavního dělostřelectva. Má-li plnit úkoly, předávané od náčelníka dělostřelectva technickými pojiťky (často se zdržením), je potom pouze mezičlánkem, který je přítěží a prodlužuje časové lhůty jak při plánování, tak při řízení palby. Velí-li náčelník dělostřelectva i současně oddílům přímo, je potom štáb pluku v celém systému zařazen jen formálně.

Podle zkušeností ze cvičení je nejučelnější tento způsob:

Ze štábu pluku vyčlenit úzkou skupinu pro řízení hlavního dělostřelectva, složenou z náčelníka štábu (velitele), operačního důstojníka, náčelníka průzkumu, náčelníka spojení a počtářů. Průzkumnou dělostřeleckou baterii náčelníka dělostřelectva posílit průzkumníky pluku, především k vytvoření skupin hloubkového průzkumu. Zbytek štábu pluku ponechat v jedné skupině s týlem pluku a přemísťovat jej na úrovni palebného postavení jednoho oddílu, pokud možno ve středu útočného pásma divize, pod velením velitele nebo zástupce velitele pluku.

Do čela skupiny pro řízení hlavního dělostřelectva postavit náčelníka štábu dělostřelectva divize. Skupinu rozmístit v těsné blízkosti velitelského (předsunutého velitelského) stanoviště divize a přemísťovat ji po ose přemístění VS

(PVS). Tato vzdálenost musí umožňovat zřízení krátké telefonní linky a především osobní styk náčelníka štábu s náčelníkem dělostřelectva.

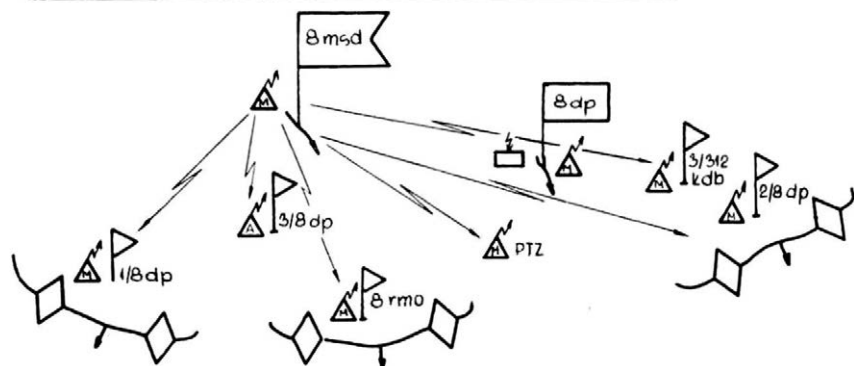
Touto formou bude zabezpečena bezprostřední informovanost skupiny o situaci v pásmu divize (od štábu divize), o rozhodnutích velitele divize a bude ji přímo řídit náčelník dělostřelectva. Náčelník štábu dělostřelectva bude přítomen všem rozhodnutím nebo bude o nich bezprostředně informován. Hlavní opatření bude dokládat náčelníku dělostřelectva a plnit jeho rozhodnutí. V případech nebezpečí z prodlení může náčelník štábu sám rozhodnout. Při plánování se tato skupina bude podílet na zpracování „Plánu bojové činnosti dělostřelectva divize“ a ostatních dokumentů a bude vydávat podklady přímo oddílům, přiděleným prvosledovým plukům a DDS, bude-li vytvořena. Pro řízení bojové činnosti hlavního dělostřelectva v průběhu boje povede „Mapu pro řízení palby“.

Skupina bude vydávat všechny povely pro řízení palby a rozkazy a přijímat hlášení od hlavního dělostřelectva.

S tímto systémem velení bude souviset i rozdělení spojovacích prostředků. Zbytek štábu dělostřeleckého pluku si ponechá jednu střední stanici pro řízení týlu. Další dvě střední stanice přidělí nejvzdálenějším oddílům. Oddíl, na jehož směr postupuje skupina týlu a zbytek štábu pluku, ale hlavně skupina řízení hlavního dělostřelectva, bude s ní udržovat spojení pomocí své stanice RM-31 A.

U náčelníka dělostřelectva divize není nutné zřizovat štábní síť. Místo ní zřídit síť krátkovlnných a velmi krátkovlnných rádiových stanic pro spojení s oddíly přidělenými prvosledovým plukům, DDS (nebo oddíly v přímé podřízenosti ná-

SCHEMA ROZMÍSTĚNÍ MÍST VELENÍ A SPOJOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

	1/8 dp	2/8 dp	3/8 dp	8 rmo	3/312	PTZ	TYL	vs 8 msd
SÍŤ VELENÍ HLAV DĚL KV								
SÍŤ VELENÍ HLAV DĚL VKV								
SÍŤ TĚLU 8 dp								

čelníka dělostřelectva), popřípadě PTZ divize. Tyl a štáb pluku budou v této síti neustále na příjmu a podle potřeby budou do ní vstupovat pro navázání spojení s oddíly. Podobně může být vytvořena i síť tylu dělostřeleckého pluku (oddíly na příjmu s možností vstupu do sítě).

Skupina pro řízení hlavního dělostřelectva bude velet přímo ze stanice RM-31 (Třinec nebo Sobota). Při zřízení vysílacího střediska je možné přímo stanicí R-108 z velitelského stanoviště ovládat stanicí M-31 M, přes R-108, která je v ní umístěna. Při tomto systému je možné uskutečňovat přímé hovory fónii se stanicí oddílu RM-31 A na vzdálenost 12 km, se stanicí RM-31 M (Třinec) 25 km a při výhodných podmínkách až 40 km. Nelze opomíjet ani velmi krátkovlnné spojení, které umožňuje provoz s vhodně volenou drátovou anténou na vzdálenost 15 km, s prutovou anténou 10—12 km. Zvláště dobré výsledky umožňuje promyšlený a včas organizovaný systém pohyblivých retranslačních míst.

Při tomto systému velení bude skupina řízení hlavního dělostřelectva přímo informována o situaci a rozhodnutích velitele divize a bude na ně mít možnost bezprostředně reagovat. Bude informovat náčelníka dělostřelectva a plnit úkoly podle jeho rozhodnutí, protože bude prakticky součástí štábu dělostřelectva divize.